

Απόψεις, θέσεις, προτάσεις για το παρόν και το μέλλον της Ελληνικής «γεωργίας»

Φωτίου Αλ. Βακάκη

Δρος Γεωπόνου, Γεωργοοικονομολόγου

1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΕΙΣ

«Γεωργία»: Κατά την διάρκεια των τριών τελευταίων δεκαετιών του 20^{ου} αιώνα επαναπροσδιορίστηκε η έννοια του όρου «γεωργία». Οι καλλιέργειες, οι εκτροφές ζώων, τα δάση, η χλωρίδα και η πανίδα, οι ανανεώσιμοι φυσικοί πόροι (έδαφος, νερό, βιοποικιλότητα) και το κοινωνικό περιβάλλον των αγροτικών περιοχών, δεν συνιστούν πλέον ανεξάρτητες/αυτόνομες θεματικές ενότητες. Θεωρούνται αλληλοπροσδιοριζόμενα στοιχεία ενιαίου παραγωγικού συστήματος», ενταγμένου στα επιμέρους οικοσυστήματα της υπαίθρου και συνιστούν την **«γενικευμένη και άστεγη βιολογική βιομηχανία της υπαίθρου, την «γεωργία»**. Επομένως, ο όρος «γεωργία» περιλαμβάνει την συσσωρευμένη και εξελισσόμενη γνώση και πράξη χειρισμού των φυτών και των ζώων, της χλωρίδας και πανίδας, τα οποία με πρόσθετες υπηρεσίες μετασυλλεκτικού χειρισμού τους, καθίστανται προϊόντα διατροφής ανθρώπων και ζώων, αλλά και δημόσιων περιβαλλοντικών αγαθών, με αυξανόμενη ζήτηση από το σύνολο της κοινωνίας. Με την έννοια αυτή η «γεωργία» συνιστά σύνθετη παραγωγική δραστηριότητα με σημαντικές ιδιαιτερότητες:

Στηρίζεται στο βιολογικό φαινόμενο της φωτοσυνθετικής λειτουργίας των φυτών, στο έδαφος, στο νερό, στην εκάστοτε διαθέσιμη γεωργική τεχνολογία και στην εργασία όχι μόνον του ενεργού «γεωργικού πληθυσμού» αλλά και όλων όσων ασχολούνται στην γεωργοδιατροφική αλυσίδα που αυτή προσδιορίζει¹.

Προάγει την αιφορία των κοινωνικής ιδιοκτησίας ανανεώσιμων φυσικών πόρων και **υποστηρίζει** τον τουρισμό με εποχικό εργατικό δυναμικό, με τρόφιμα και με ελκυστικό περιβάλλον, το οποίον όχι μόνο το διατηρεί σε καλή κατάσταση (preservation), αλλά το συντηρεί και προάγει την αιφορία του (conservation).

Συνιστά προσδιοριστική μεταβλητή του επιπέδου κοινωνικής ευημερίας, με την παραγωγή τροφίμων και δημοσίων περιβαλλοντικών αγαθών και με την κάλυψη αναγκών της Εθνικής Οικονομίας σε όρους απασχόλησης, εισοδημάτων και ισοζυγίου εξωτερικού εμπορίου γεωργικών προϊόντων.

Υπόκειται, ως βιολογική, άστεγη και γενικευμένη παραγωγική δραστηριότητα της υπαίθρου, στην ανέλεγκτη δράση των καιρικών συνθηκών, στις επιπτώσεις της πιθανολογούμενης κλιματικής αλλαγής και λειψυδρίας και στον Νόμο της μη αναλόγου αποδόσεως και, ως εκ τούτου, είναι «υψηλού βαθμού αβεβαιότητας» και «υψηλού κινδύνου». Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τον διατροφικό και οικολογικό ρόλο της «γεωργίας», **τεκμηριώνει την υποχρέωση της Πολιτείας για στοχευμένη προστασία της** και καθιστά την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής παρέμβαση **«Δημοσίου Συμφέροντος»**.

1 Η «γεωργία», με την ευρύτερη έννοιά της, είναι η μόνη δραστηριότητα που παράγει πρωτογενώς τρόφιμα φυτικής και ζωικής προέλευσης. Η μεταποιητική βιομηχανία, το εμπόριο και η διανομή απλώς επεξεργάζονται τα πρωτογενή προϊόντα, προκειμένου να τα καταστήσουν προσιτά και ελκυστικά στον καταναλωτή, μετασχηματίζοντάς τα στη μορφή (μεταποίηση) και καθιστώντας τα διαθέσιμα στο χρόνο (αποθήκευση) και στο χώρο (μεταφορά). Η οργανική σύνδεση της φυτικής και ζωικής παραγωγής ολοκληρώνει την έννοια της «γεωργίας» και μεγιστοποιεί τα οφέλη της.

Συνιστά, με την γενικευμένη διασπορά της στο φυσικό, οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον της υπαίθρου και με την αλληλεξάρτηση της με όλες τις άλλες δραστηριότητες που αναπτύσσονται εκεί, **«προσδιοριστική μεταβλητή της οικονομικής κοινωνικής και οικολογικής ανάπτυξης και ισορροπίας της υπαίθρου»**. Ως εκ τούτου «δεν νοείται ανεπτυγμένη «ύπαιθρος» χωρίς ανεπτυγμένη «γεωργία» και αντίθετα, δεν μπορεί να υπάρξει ανεπτυγμένη «γεωργία» σε μη ανεπτυγμένη «ύπαιθρο».

Ελληνική «γεωργία»: Η ελληνική «γεωργία» συγκροτείται από ένα μεγάλο αριθμό αυτοαπασχολούμενων (της τάξεως των 750.000) σε ισάριθμες γεωργικές εκμεταλλεύσεις μεσαίου και κυρίως μικρού μεγέθους, μεγάλης διασποράς και χωρίς οργανική διασύνδεση, εκ των οποίων περίπου 700.000 λαμβάνουν άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις και 630.000 είναι ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ. Οι εκμεταλλεύσεις αυτές είναι ευέλικτες, απασχολούν σημαντικό αριθμό εποχικών εργατών, κυρίως μεταναστών και, υπό εφικτές προϋποθέσεις, έχουν σημαντικών διαστάσεων δυνητικό παραγωγικό δυναμικό, λόγω κλίματος, αναγλύφου, φυσικού περιβάλλοντος, γεωγραφικής θέσεως της Ελλάδας και διατροφικού πολιτισμού της, μεγάλες δυνατότητες διατήρησης θέσεων εργασίας και δημιουργίας νέων με χαμηλό κόστος και υψηλό πολλαπλασιαστή του προϊόντος που παράγουν, ο οποίος εκτιμάται ότι είναι της τάξεως του 5. Επομένως, κάθε προσπάθεια για στοχευμένη ανάπτυξη της ελληνικής «γεωργίας» και του γεωργοδιατροφικού τομέα που η ίδια μπορεί να προσδιορίσει, πρέπει να συνοδεύεται από γενικευμένη συλλογική δράση, μέσω θεσμών Κοινωνικής Οικονομίας, οι οποίοι διασφαλίζουν οργανική συμμετοχή των γεωργών στο κύκλωμα συλλογικού μετασυλλεκτικού χειρισμού των πρωτογενών προϊόντων, ώστε αυτά να καταστούν καταναλωτικά αγαθά. Άλλως, η όποια προσπάθεια συνιστά όχι μόνον παγκόσμια πρωτοτυπία, αλλά ανέφικτο εγχείρημα και σπατάλη οικονομικών πόρων.

Υποστηρίζω ότι, η δυνητική παραγωγική ικανότητα της ελληνικής «γεωργίας» και ο γεωργοδιατροφικός τομέας που αυτή προσδιορίζει μπορούν να την αναδείξουν ως τον μεγαλύτερο εργοδότη της χώρας, ως την ελπίδα για το μέλλον, με βασική στόχευση την αύξηση των εξαγωγών και την μείωση των εισαγωγών γεωργικών προϊόντων και την διασφάλιση της επάρκειας της Χώρας σε τρόφιμα, υπό καθεστώς στοχευμένα αυξανόμενου τουριστικού προϊόντος. Η στόχευση αυτή δεν πρέπει να αφορά, πρωτίστως, στην παραγωγή «τυπικών» προϊόντων (commodities), με κύρια στοιχεία ανταγωνιστικότητας την ποσότητα, την «τυπικότητα» και το χαμηλό κόστος, για τα οποία η ελληνική «γεωργία» δεν έχει συγκριτικό πλεονέκτημα, αλλά στην παραγωγή τεκμηριωμένης ποιότητας ειδικών εξωστρεφών μεσογειακών προϊόντων, για κάλυψη αναγκών μεγάλων αγορών-στόχων, μέσω ισχυρών Γεωργοδιατροφικών Αλυσίδων και ειδικών παραδοσιακών προϊόντων ορεινής/νησιωτικής παραγωγής (ΠΟΠ, ΠΓΕ, ΕΠΙΠ), συνδέοντάς τα με την σύγχρονη τεχνολογία και υποστηρίζοντάς τα με τον πολιτισμό και τον τουρισμό μας.

Κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης η Κοινωνία συνειδητοποίησε ότι η «γεωργία» είναι ο μόνος παραγωγικός τομέας που μπορεί να υποστηρίξει την ανάταξη της Εθνικής Οικονομίας και να λειτουργήσει ως η **«μόνιμη ελληνική βαριά βιομηχανία»**. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι η στοχευμένη διασύνδεση του πρωτογενή τομέα με το δευτερογενή και τριτογενή, η οποία είναι μεν δύσκολο αλλά εφικτό εγχείρημα και απαιτεί στοχευμένο προσδιορισμό της μελλοντικής εικόνας της ελληνικής «γεωργίας», όχι με τις υφιστάμενες τεχνικές, θεσμικές, νομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές προϋποθέσεις αλλά με εκείνες που προσδιορίζονται από τις απαιτήσεις του δύσκολου αυτού εγχειρήματος. Στις προϋποθέσεις αυτές περιλαμβάνονται και εκείνες που αφορούν στις υποδομές της υπαίθρου, στην στοχευμένη αξιοποίηση των εθνικών

και ευρωπαϊκών πόρων, στη χρήση ευρηματικών χρηματοδοτικών εργαλείων, στην καθιέρωση σύγχρονων ήπιων συστημάτων παραγωγής, στη θεσμοθετημένη συλλογική δράση και στη δημιουργία υποδομής προώθησης πιστοποιημένων ελληνικών προϊόντων με υψηλή Προστιθέμενη Αξία. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, η ελληνική «γεωργία» και ο Γεωργοδιατροφικός Τομέας που αυτή μπορεί να υποστηρίξει, μπορούν να επαναπροσδιορίσουν όλες τις δομές της ελληνικής Οικονομίας.

Με βάση τις προαναφερόμενες δυνατότητες και προϋποθέσεις υποστηρίζω ότι, η ελληνική «γεωργία», συνιστά την σπονδυλική στήλη της ελληνικής Οικονομίας, την μεγάλη αλλά, δυστυχώς, «εν εφεδρεία τελούσα» δύναμη κρούσης, που μπορεί να καταστήσει την Ελλάδα πρότυπο γεωργικής παραγωγής και εξαγωγική δύναμη σε γεωργικά προϊόντα. ***Το κύριο εμπόδιο για την αξιοποίηση του μεγάλου δυναμικού της Ελληνικής «γεωργίας» είναι η έλλειψη συστήματος μακροχρόνιου προγραμματισμού ανάπτυξής της, με την έννοια της κατάρτισης στρατηγικού σχεδίου, της εφαρμογής του και της τεκμηριωμένης περιοδικής προσαρμογής του στις συνθήκες που θα προσδιορίζει η εφαρμογή του.*** Η έλλειψη αυτή προσδιορίζει τρεις μεγάλες απουσίες: ***Απουσία*** στοχευμένης Γεωργικής Έρευνας, για να τεθεί στη διαδικασία της γεωργικής παραγωγής μεγαλύτερο μέρος του «απεριόριστου» παραγωγικού δυναμικού των φυτών, μέσω τεχνολογικών και οργανωτικών καινοτομιών στην παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία των γεωργικών προϊόντων. ***Απουσία*** στοχευμένων Δημοσίων και Ιδιωτικών επενδύσεων, που αξιοποιούν και συμπληρώνουν τις τεχνικές γεωργικές υποδομές και, με την αξιοποίηση της εκάστοτε διαθέσιμης γεωργικής τεχνολογίας, αυξάνουν την παραγωγή και βελτιώνουν την παραγωγικότητα. ***Απουσία*** συστηματικής εθνικής προσπάθειας προώθησης των προϊόντων της ελληνικής «γεωργίας» σε αγορές – στόχους, με φερέγγυα πιστοποίηση της ποιότητας, με κατάλληλη συσκευασία, με σύγχρονες τεχνικές μάρκετινγκ και με κατάλληλες στρατηγικές συνεργασίες.

Γεωργικός πληθυσμός: Το σύνολο των ατόμων των οποίων η απασχόληση και τα εισοδήματα προέρχονται από την «γεωργία», ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας τους. Ο ρόλος των γεωργών είναι πολυλειτουργικός και πολυδιάστατος και η αποτελεσματικότητα των πράξεών του επηρεάζει το σύνολο της Οικονομίας, της Οικολογίας και της Κοινωνίας της υπαίθρου και των πόλεων. ***Το αναδυόμενο κίνημα των νέων γεωργών, καλείται να εγγυηθεί, υπό καθεστώς αμοιβαιότητας συμφερόντων μεταξύ των Κοινωνικών Εταίρων, προσφορά γεωργικών προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας, με την μικρότερη δυνατή συνολική περιβαλλοντική επιβάρυνση και την μεγαλύτερη δυνατή παραγωγή δημόσιων περιβαλλοντικών αγαθών κατά μονάδα παραγομένου προϊόντος. Ως εκ τούτου, πρέπει να αποκτήσει πρόσθετες και συνεχώς επικαιροποιούμενες ικανότητες ώστε οι γεωργοί ν'αναδειχθούν ηγέτες στην Οικονομία και Κοινωνία της υπαίθρου, να διαχειριστούν αποτελεσματικότερα τα οικοσυστήματά της, να καταστούν αποτελεσματικά στελέχη των συστημάτων κοινωνικής και πολιτικής εκπροσώπησης και, με την ενεργό συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων, να υποστηρίξουν την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του Γεωργοδιατροφικού Τομέα προς όφελος των ιδίων, των καταναλωτών και των τεχνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών στοχεύσεων της Εθνικής Οικονομίας.*** Με βάση τα όσα προαναφέρονται συνάγεται ότι είναι υποχρέωση της εκάστοτε Κυβέρνησης να δημιουργεί προϋποθέσεις γνήσιας έκφρασης του γεωργικού πληθυσμού και να αποφεύγει την εφαρμογή του «διαίρει και βασίλευε»! Το έλλειμμα συνεννόησης μεταξύ του γεωργικού και του αστικού πληθυσμού, δεν διευκολύνει την αναγνώριση, εκ μέρους του δεύτερου, ούτε της συμβολής του πρώτου στην ανάπτυξη της Εθνικής Οικονομίας, στην προαγωγή της αειφορίας των ανανεώσιμων φυσικών πόρων και

στην παραγωγή δημοσίων περιβαλλοντικών αγαθών, ούτε της ανάγκης που αυτός έχει να πείσει για την υπευθυνότητά του τον αστικό πληθυσμό, ώστε να μπορέσει η Πολιτεία να υποστηρίξει διαδικασίες που τον διευκολύνουν να παίξει το σημαντικό του ρόλο, ο οποίος πάντοτε και, κυρίως υπό τις παρούσες συνθήκες, εξυπηρετεί **«ύψιστο Δημόσιο Συμφέρον»**.

«Αγροτικός πληθυσμός»: Όλοι όσοι δεν κατοικούν στις πόλεις, ανεξάρτητα από την απασχόλησή τους και την προέλευση των εισοδημάτων τους. Επομένως, στον αγροτικό πληθυσμό εντάσσεται, εκτός εξαιρέσεων και ο γεωργικός πληθυσμός αλλά δεν ταυτίζεται με αυτόν. Στο μέλλον αναμένεται ότι ο αγροτικός πληθυσμός θα αυξάνεται, χωρίς, κατ'ανάγκη, να αυξάνεται και ο γεωργικός πληθυσμός. Με την αύξηση και διαφοροποίηση των ευκαιριών απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές, με την πρόοδο της επιχειρηματικής οργάνωσης των γεωργών και την μεγέθυνση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και με την εισαγωγή οργανωτικών και τεχνολογικών καινοτομιών στην ελληνική «γεωργία», θα αυξηθεί η παραγωγικότητα εργασίας και, ταυτόχρονα, θα καταστεί εφικτή και η σταδιακή οργανική ένταξη σ'αυτήν και μεταναστών. Ο αγροτικός πληθυσμός, με την αύξηση και διαφοροποίηση των ευκαιριών απασχόλησης στην ύπαιθρο, θα υποστηρίξει το γεωργικό πληθυσμό να αυξήσει και να διαφοροποιήσει τα εισοδήματά του, με τον εκσυγχρονισμό της παραγωγικής του δραστηριότητας και με την περιβαλλοντική του δράση, στα πλαίσια και των πολλαπλασιαστικών φαινομένων της αναπτυσσόμενης Οικονομίας της υπαίθρου.

2. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ «ΓΕΩΡΓΙΑΣ»

Τα τελευταία είκοσι χρόνια του 20^{ου} αιώνα και η πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα χαρακτηρίστηκαν από τεχνητά υψηλό επίπεδο κοινωνικής ευημερίας του γεωργικού πληθυσμού, με την εισροή σημαντικών κοινοτικών οικονομικών πόρων και με την διαγραφή μεγάλου μέρους των συσσωρευμένων χρεών των «γεωργών».

Η αποσύνδεση των επιδοτήσεων από την παραγωγή, με στόχευση την χρηματοδότηση των αναγκαίων γεωργικών αναδιαρθρώσεων, χωρίς να πραγματοποιείται, ή έστω και να επιδιώκεται προγραμματικά, στοχευμένη αναδιάταξη του τρόπου με τον οποίον ασκείται η «γεωργία» και ενσωμάτωση τεχνολογικών και οργανωτικών καινοτομιών στην παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία των γεωργικών προϊόντων, αποδυνάμωσε το παραγωγικό δυναμικό της ελληνικής «γεωργίας» και, ταυτόχρονα, δημιούργησε αστικά υπερκαταναλωτικά πρότυπα και στις αγροτικές περιοχές. Παράλληλα, η θέσπιση περιβαλλοντικών περιορισμών, η ένταξη της Χώρας στην ζώνη του ΕΥΡΩ και η απουσία προσπάθειας για μακροχρόνιας εμβέλειας σχεδιασμό προσαρμογής της «γεωργίας» σε συνθήκες ανταγωνισμού και αξιοποίησης του σημαντικού συγκριτικού περιβαλλοντικού πλεονεκτηματός της, κατέστησαν το επίπεδο ευημερίας των γεωργικών νοικοκυριών μη διατηρήσιμο και προσδιόρισαν την σημερινή έντονη πτωτική πορεία του γεωργικού τομέα: Η γεωργική παραγωγή, σε απόλυτα μεγέθη, μειώθηκε. Η αξία των εισαγωγών, κυρίως προϊόντων ζωικής παραγωγής, αυξήθηκε σημαντικά. Το ισοζύγιο εξωτερικού εμπορίου γεωργικών προϊόντων είναι αρνητικό. Τα γεωργικά εισοδήματα παρουσίασαν επιταχυνόμενη πτωτική τάση. Ενώ η ανεργία στο γεωργικό πληθυσμό διευρύνθηκε, σιτίζουμε τους τουρίστες και τους μετανάστες με εισαγόμενα προϊόντα ενώ, μέσω αυτών, θα μπορούσε η Χώρα να πραγματοποιεί έμμεσες εξαγωγές γεωργικών προϊόντων και να αυξάνει την απασχόληση του γεωργικού πληθυσμού.

Η τελική αξία που πληρώνουν οι καταναλωτές για τα προϊόντα που παράγονται από τους γεωργούς, δημιουργείται και εισπράττεται, κατά το μεγαλύτερο μέρος της, έξω από τις

γεωργικές εκμεταλλεύσεις από όσους εμπλέκονται, άμεσα ή έμμεσα, παραγωγικά ή παρασιτικά, με την διαδικασία μετατροπής των γεωργικών προϊόντων σε προϊόντα διατροφής και με τη διακίνηση των τελευταίων ώστε να φτάσουν στους καταναλωτές. Αυτό σημαίνει ότι, με το ισχύον σύστημα μετασυλλεκτικού χειρισμού και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων, η βελτίωση των εισοδημάτων των γεωργών εξαρτάται από την δυνατότητα οργανικής συμμετοχής τους στην διαδικασία μετατροπής των προϊόντων που παράγουν σε τρόφιμα και στη διακίνηση των τελευταίων ώστε να φτάσουν στους καταναλωτές.

Η ελληνική «γεωργία», κυρίως κατά τη διάρκεια της περιόδου 1980-2010, εξελίχθηκε παραδοσιακά ενώ η Κοινωνία εξελίχθηκε με άλματα και την άφησε πίσω της σε απόσταση. Αποτέλεσμα της υστέρησης αυτής είναι το γεγονός ότι, ενώ η ελληνική «γεωργία» έχει ισχυρό συγκριτικό λειτουργικό πλεονέκτημα, μέχρι τώρα αυτό δεν αξιοποιήθηκε για την οικονομική, κοινωνική και οικολογική ανάπτυξη της Χώρας, παρά το ότι οι προσπάθειες των δεκαετιών του '50, '60 και '70 απέδειξαν ότι, το πλεονέκτημα αυτό, όταν συνδυάζεται με προσχεδιασμένη και ολοκληρωμένη υποστήριξη του γεωργικού πληθυσμού, προσδιορίζει εντυπωσιακά αποτελέσματα. Εκτιμάται ότι οι επιπτώσεις από την περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης της ελληνικής «γεωργίας» θα προσδιορίσουν δυσχερώς διαχειρίσιμες καταστάσεις. Ως εκ τούτου, ***η απουσία ολοκληρωμένης εθνικής γεωργικής πολιτικής, συμβατής με την Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ), που να καλύπτει τις επόμενες δεκαετίες, συνιστά ασύγγνωστη αδράνεια.***

3. ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ «ΟΡΑΜΑΤΟΣ» ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ «ΓΕΩΡΓΙΑΣ» ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Η ανασυγκρότηση της ελληνικής «γεωργίας», η οποία έχει δυναμικό για ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης και πέραν του 7%, απαιτεί την κατάρτιση και εφαρμογή, σε βάθος χρόνου, Εθνικού Σχεδίου Επενδύσεων μεγάλης κλίμακας, στα πλαίσια του οποίου θα εντάσσονται και τα όσα προωθούνται εκάστοτε από τα μεσοπρόθεσμα προγράμματα της ΕΕ για γεωργική και αγροτική ανάπτυξη. Στόχευση του Σχεδίου αυτού πρέπει να είναι: **(i)** η υποκατάσταση εισαγωγών, η αύξηση εξαγωγών γεωργικών προϊόντων και η εφαρμογή οργανωτικών καινοτομιών συλλογικής δράσης, για μείωση του κόστους, **(ii)** η αύξηση της Ακαθάριστης Αξίας Παραγωγής (ΑΑΠΓ), μέσω αποτελεσματικών πωλήσεων αυξημένων ποσοτήτων ποιοτικών προϊόντων και μειωμένων εκροών σε εισοδήματα τρίτων, **(iii)** η μείωση της αξίας και η βελτίωση της ποιότητας και της χρήσης των ενδιαμέσων εισροών, μέσω αποτελεσματικών αγορών, πολιτικών μείωσης του κόστους ενέργειας στη «γεωργία» και πολιτικών τεχνικής και χρηματοοικονομικής υποστήριξης των γεωργών και μειωμένης ανάλωσης παγίου κεφαλαίου, με τη βελτίωση του τρόπου διαχείρισης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και **(iv)**, η καθιέρωση πρόσθετης άμεσης αμοιβής των γεωργών για τις υπηρεσίες που προσφέρουν στην Εθνική Οικονομία, στην Κοινωνία και στην Οικολογία.

Εάν, με την προαναφερόμενη προσπάθεια, επιτευχθεί, κατά την επόμενη δεκαπενταετία, ***αύξηση*** κατά 15% της ΑΑΠΓ και ***μείωση*** κατά 15% της αξίας των ενδιαμέσων εισροών και ανάλωσης παγίου κεφαλαίου, τα κύρια στοιχεία των ετήσιων οικονομικών λογαριασμών της ελληνικής «γεωργίας», στο τέλος της περιόδου αυτής, σε τιμές του 2015 και με τις συντηρητικότερες εκτιμήσεις, θα παρουσιάζονται ως ακολούθως: **(i)** ΑΑΠΓ, ***τουλάχιστον*** 17,0 δις €. **(ii)** Αξία Ενδιαμέσων Εισροών και Ανάλωσης Παγίου Κεφαλαίου, το πολύ 8,5 δις €. **(iii)** Καθαρή Προστιθέμενη Αξία 8,5 δις €. **(iv)** Δαπάνες για αμοιβές τρίτων (εποχικοί εργάτες, τόκοι δανείων, ενοίκια γεωργικής γης και φόροι επί παραγωγής), 3,5 δις, δηλαδή πολύ περισσότερες

σε σύγκριση με εκείνες του 2013. **(ν) Γεωργικό Εισόδημα 5,0 δις €, σε σύγκριση με τα 0,5 δις € που εκτιμάται για το 2015** και, εάν προστεθούν και οι επιδοτήσεις, στο πιθανολογούμενο μέσο ετήσιο ύψος της περιόδου 2014-2020, των 2,6 δις €, ως αμοιβή για την συμβολή των γεωργών στην παραγωγή δημόσιων περιβαλλοντικών αγαθών, **το συνολικό Γεωργικό Εισόδημα εκτιμάται σε 7,6 δις €, έναντι εκτιμωμένου συνολικού Εισοδήματος 3 δις €, για το 2015.**

Επομένως, ο γεωργικός πληθυσμός, πρέπει να απαιτήσει από τις Υπηρεσίες που υποστηρίζουν την «γεωργία» και την ανάπτυξη της υπαίθρου, ν'αναπτύξουν, με προκαθορισμένο χρονικά βηματισμό, στοχευμένη προσπάθεια, την οποία ο ίδιος θα στηρίζει με την οργανωμένη συμμετοχή του, προκειμένου:

(1) Να αναληφθεί πρωτοβουλία ώστε, «με ευρεία πολιτική συναίνεση και συμμετοχή των Κοινωνικών Εταίρων, να προσδιοριστεί η Στρατηγική για την ανάπτυξη της ελληνικής «γεωργίας» με ορίζοντα την επόμενη εικοσαετία», με την θεσμοθέτηση του προαναφερόμενου «οράματος».

(2) Να εξειδικευτεί η πρόταση του «οράματος», με «Εθνικό Σχέδιο Επενδύσεων Ανασυγκρότησης της Ελληνικής Γεωργίας», η εφαρμογή του οποίου πρέπει: Να στηρίζεται στην κοινωνική αλληλεγγύη, στην ελαχιστοποίηση της περιβαλλοντικής όχλησης ανά μονάδα προϊόντος και στην οργανική συμμετοχή των γεωργών στην συλλογική προμήθεια των γεωργικών εισροών που χρησιμοποιούν και στη συλλογική μεταποίηση/συσκευασία και διακίνηση των προϊόντων που παράγουν. **Να αρθρώνεται** σε Επιχειρησιακά Περιφερειακά Σχέδια και, καθένα από αυτά, σε Κλαδικά Σχέδια, οι ατομικές προσπάθειες των οποίων να επαναπροσδιορίζονται, σε τοπικό επίπεδο, σ' ένα συνεχές κύκλωμα προγραμματισμού και προσαρμογής. **Να αριστοποιεί,** με τα αποτελέσματά του, την στοχευμένη συνεισφορά της Ελληνικής «γεωργίας» στην Εθνική Οικονομία, Κοινωνία και Οικολογία, σε όρους: υποκατάστασης εισαγωγών και αύξησης εξαγωγών γεωργικών προϊόντων, βελτίωσης των γεωργικών εισοδημάτων και της απασχόλησης, διασφάλισης της αυτάρκειας της χώρας σε τρόφιμα εγγυημένης ποιότητας με δίκαιες τιμές, παραγωγής δημοσίων περιβαλλοντικών αγαθών και αναζωογόνησης της υπαίθρου, μετά από μία τόσο μεγάλη διέγερση του «εν υπνώσει» γεωργικού παραγωγικού δυναμικού της. **Να δίνει οριστική λύση** στο κύριο πρόβλημα του γεωργικού πληθυσμού, ο οποίος, ως υπερήφανος κοινωνικός εταίρος, **απαιτεί, την ενσωμάτωση στις τιμές των προϊόντων που παράγει, της έγκυρα κοστολογημένης ανταποδοτικότητας για τις υπηρεσίες που προσφέρει στην Κοινωνία, στην Οικονομία και στην Οικολογία».**

(3) Να δεσμευτεί η Πολιτεία να υποστηρίξει την εφαρμογή της Στρατηγικής, μέσω του Εθνικού Σχεδίου Επενδύσεων και η δέσμευση αυτή να ψηφιστεί από τη Βουλή των Ελλήνων, ώστε ο γεωργικός πληθυσμός να αποκτήσει «Όραμα» στο οποίο να στηρίζει τις ελπίδες του, να εντάξει τις προσδοκίες του και να αγωνιστεί για την προσέγγισή του, στα πλαίσια μιας διαδικασίας περιοδικού επαναπροσδιορισμού του.

4. ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ «ΓΕΩΡΓΙΑΣ»

- (1) Κατάρτιση και θεσμοθέτηση Χωροταξικού Σχεδίου ολοκληρωμένης ανάπτυξης της υπαίθρου.
- (2) Διαμόρφωση στρατηγικής για την αξιοποίηση και ορθολογική διαχείριση των διαθεσίμων υδατικών πόρων.
- (3) Παραγωγή προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας και ειδικών προδιαγραφών και καθιέρωση προτύπων ελληνικών προϊόντων.
- (4) Γενικευμένη εφαρμογή «συλλογικής δράσης στην παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία των γεωργικών προϊόντων με την θεσμοθέτηση και λειτουργία δικτύων μετασυλλεκτικού χειρισμού και δικτύων προμήθειας γεωργικών εισροών.
- (5) Καθιέρωση ειδικών «εργαλείων» επιβλεπόμενης χρηματοπιστωτικής υποστήριξης, με ευνοϊκούς όρους, των Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας και αποτελεσματικών δικτύων στοχευμένης Γεωργικής Έρευνας, αξιολόγησης εφαρμοσίμων τεχνολογικών γνώσεων και Γεωργικών Εφαρμογών.
- (6) **Δημιουργία νέας γενιάς γεωργών**, με κατάλληλη εκπαίδευση, συνεχή τεχνική κατάρτιση και στοχευμένη υποστήριξη, που θα αποτελέσουν το βιώσιμο τμήμα της ελληνικής «γεωργίας», με την έννοια ότι θα οργανώσουν γεωργικές εκμεταλλεύσεις τεχνικά αποτελεσματικές και εισοδηματικά αυτοδύναμες ή μη αυτοδύναμες, δικτυωμένες σε ισχυρές Διεπαγγελματικές Οργανώσεις, που θα παράγουν προϊόντα που ικανοποιούν τις απαιτήσεις των καταναλωτών και τις μακρο-οικονομικές Εθνικές στοχεύσεις, περιλαμβανομένης και της βελτιστοποίησης της συνολικής περιβαλλοντικής επιβάρυνσης κατά μονάδα παραγομένου προϊόντος. Οι Διεπαγγελματικές Οργανώσεις πρέπει να δημιουργηθούν και να λειτουργήσουν όχι μόνο με συντεχνιακή στόχευση αλλά, κυρίως, ως Οργανώσεις ηγετικών επιχειρηματικών ομάδων των αγροτικών κοινωνιών, ως δύναμη προόδου και διαμόρφωσης πολιτικής, ως διαμορφωτές της κοινής γνώμης και ως τεχνικο-οικονομικοί σύμβουλοι των εκάστοτε Κυβερνήσεων, με υπεύθυνο εθνικό λόγο και ρόλο. Οι νέας γενιάς γεωργοί, ως ηγετικά στελέχη των αγροτικών κοινωνιών, καλούνται να διαδραματίσουν, όχι μόνο τον παραγωγικό τους ρόλο, ως παραγωγοί πρωτογενών προϊόντων διατροφής, αλλά και το λειτούργημά τους, ως φροντιστές των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος, διαχειριζόμενοι το αποτελεσματικότερο «εργαλείο» που κατέχει, μέχρι τώρα, η ανθρωπότητα, την απεριόριστη φωτοσυνθετική ικανότητα των φυτών να παράγουν τρόφιμα, αξιοποιώντας μικρό μόνο τμήμα της ηλιακής ενέργειας που φτάνει στη γη.
- (7) Προσχεδιασμένη κινητοποίηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων: *της Πολιτείας και των ΟΤΑ, των Συνεταιριστικών Οργανώσεων νέας γενιάς, της Τοπικής Κοινωνίας*, η οποία πρέπει να ενεργοποιηθεί ώστε να έχει και εταιρική ευθύνη στις δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο άμεσο περιβάλλον της. Μια τέτοια κινητοποίηση θα μπορούσε να συντονιστεί μέσω ενός **επιτελικού Υπουργείου Γεωργίας, Τροφίμων, Φυσικών Πόρων, Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Περιβάλλοντος**, προκειμένου να εφαρμοστούν συμβατές πολιτικές για τη «γεωργία», για τα δημόσια περιβαλλοντικά αγαθά που παράγονται στην ύπαιθρο και, κυρίως, για την προβολή του περιεχομένου και των συνεπειών της μεσογειακής διατροφής και, μέσω αυτής, της ποιότητας των ελληνικών προϊόντων που την υποστηρίζουν και την εξειδικεύουν.